

Eurajoen kunta

Toimintamalli sisäilmaongelmien ehkäisyyn ja hallintaan

Sisältö

EURAJOEN KUNNAN SISÄYMPÄRISTÖASIOIDEN KÄSITTELYSTÄ	2
SISÄYMPÄRISTÖ, SISÄILMASTO VAI SISÄILMA? – KÄSITTEET TUTUIKSI	2
EURAJOEN KUNNAN TOIMINTAMALLI SISÄILMAONGELMIEN EHKÄISYYN JA HALLINTAAN	3
1. ENNALTAEHKÄISEVÄ TOIMINTA	4
1.1. Rakentaminen, huolto ja- korjaustoiminnot	4
1.2. Kiinteistön omistaja	5
1.3. Käyttäjät	5
1.4. Siivous ja sisustaminen	6
2. SISÄILMAONGELMIEN ILMOITUSMENETTELY	7
2.1. Tekninen ongelma ilmoitetaan aina suoraan	7
2.2. Oireileva henkilö	8
2.3. Työterveyshuolto	8
3. SISÄILMATYÖRYHMÄ	9
3.1. Sisäilmatyöryhmän kokoonpano	10
3.2. Sisäilmaongelman selvittäminen sisäilmatyöryhmässä	11
3.3. Tavoitteet ja kriteerien tai raja-arvojen asettelu	12
3.4. Arviointi ja seuranta	13
4. VIESTINTÄSUUNNITELMA	14
4.1. Sisäinen viestintä	14
4.2. Ulkoinen viestintä	15
4.3. Sisäilmaongelman ratkaisuprosessista tiedottaminen	15
5. ASiantutija rooleja selvityksissä	16
LAKIPYKÄLIÄ	17
PROSESSIKAAVIO	18
Liitteet: Ilmoituskaavake, oirepäiväkirja	

EURAJOEN KUNNAN SISÄYMPÄRISTÖASIOIDEN KÄSITTELYSTÄ

Työnantajan toimintaa työpaikkojen sisäympäristöongelmien ehkäisemisessä ja ongelmien ratkaisemisessa ohjaa ja velvoittaa Suomen lainsäädäntö. Laki velvoittaa, että työnantaja jatkuvasti seuraa työpaikan olosuhteita terveellisuuden ja turvallisuuden näkökulmasta.

Eurajoen kunta edellyttää, että kunnan työ- ja toimitilat ovat kaikille terveelliset ja turvalliset. Sisäympäristöongelmien toimintamalli koskee Eurajoen kunnan omia kiinteistöjä ja niitä kiinteistöjä, joissa työskentelee kunnan työntekijöitä (esim. kotipalvelu). Myös kunnan vuokraamien kiinteistöjen sisäympäristöasioita voidaan käsitellä sisäympäristötyöryhmässä. Toimintamallia sovelletaan myös elinkaarimallilla rakennettuihin yms. tiloihin joissa työskentelee Eurajoen kunnan työntekijöitä.

Sisäongelmien ehkäisyyn ja hallintaan tarkoitettu toimintamalli ohjaa selvityksen viemistä eteenpäin systemaattisella ja läpinäkyvällä tavalla. Tavoitteena on, että sisäilmaongelmaa hoidetaan suunnitelmallisesti ja yhtenäisellä tavalla. Sisäympäristöongelmien toimintamallin avulla pyritään sekä tukemaan ennakointia että reagoimaan havaittuun haittaan nopeasti toimien niin, että rakennuksen tilanne saadaan korjattua eikä kenellekään aiheudu terveydellistä haittaa rakennuksen sisäilman vuoksi. Sisäympäristöasioiden hallintaan tarvitaan yhteistyötä työpaikoilla ja eri toimijoiden ja asiantuntijoiden oikeaa ja oikea-aikaista käyttöä.

Eurajoen kunnan sisäympäristöongelmien käsittelyn toimintamalli sisältää ennaltaehkäisevän toiminnan, sisäympäristöprosessien käsittelymallin kuvauksen, ilmoitusmenettelyn, sisäilmatyöryhmän roolin ja tehtävät, sekä tiedottamisen. Sisäympäristöasioiden toimintamalli käsittää sisäympäristöä koskevat tekijät ja kattaa siten laajemmin asioita kuin sisäilma tai sisäilmasto käsitteenä.

SISÄYMPÄRISTÖ, SISÄILMASTO VAI SISÄILMA? – KÄSITTEET TUTUIKSI

Sisäympäristö on laaja käsite, jolla tarkoitetaan sisäilman, lämpöolosuhteiden, valaistuksen, ääniympäristön ja ergonomisten tekijöiden muodostamaa kokonaisuutta. Sisäympäristö käsittää myös muita tekijöitä, kuten käytettävyyttä, esteettömyyttä, turvallisuutta, psykososiaaliset näkökulmat sekä monet ympäristöön liittyvä viihtyvyystekijät, kuten

esimerkiksi värit ja materiaalit. Sisäympäristöstä puhutaan, kun viitataan ei-teollisiin toimintaympäristöihin, joita ovat toimistot, koulut, päiväkodit, muut julkiset rakennukset ja asunnot.

Sisäilmasto tarkoittaa sisäilman ja lämpöolosuhteiden muodostamaa kokonaisuutta. Toisin sanoen Sisäilmasto tarkoittaa huoneilmaa + ilman suhteellista kosteutta, lämpötilaa ja ilman liikenopeutta. Sisäilmastohaittoja aiheuttavat siten mm. kuiva ilma, vetoisuus, pölyt tai väärä lämpötila sekä ilmavaihto. Myös kotoa vaatteiden mukana kulkeutuvat altisteet kuten erilaiset eläinpölyt sekä mahdolliset sisäilman epäpuhtaudet voivat osaltaan vaikuttaa joidenkin kokemaan oireiluun työpaikalla. <https://www.ttl.fi/tyoymparisto/sisaymparisto/>

Sisäilma: Työpaikan sisäympäristön tila ja sisäilman laatu vaikuttaa työntekijöiden ja myös muiden tiloja päivittäin käyttävien hyvinvointiin.

Työterveyslaitoksessa kehitetyn A+B+C-mallin mukaan sisäympäristö on hyvälaatuinen, kun

- **sisäympäristötekijät ovat kunnossa (A)**
- **tilojen käyttäjät ovat tyytyväisiä**, eivätkä koe tiloihin liittyviä terveyshaittoja (B)
- **työpaikalla on hyvät toimintatavat** rakennuksen ylläpidossa, huollossa ja sisäympäristöongelmien selvittämisessä (C).

<https://www.ttl.fi/tyoymparisto/sisaymparisto/>

Sisäilmaongelma: Sisäilmaongelmat voivat olla hankalia ja monisyisiä. Niiden mittaaminen ja selvittäminen ei aina ole yksiselitteistä. Usein myös ratkaisukeinojen löytäminen vie niin rahaa kuin aikaakin. Oikeat tekniset ratkaisutkaan eivät aina takaa onnistumista.

EURAJOEN KUNNAN TOIMINTAMALLI SISÄILMAONGELMIEN EHKÄISYYN JA HALLINTAAN

Työpaikan sisäympäristön tila ja sisäilman laatu vaikuttavat työntekijöiden terveyteen. Huono sisäilma aiheuttaa oireita ja sairauksia, hyvä sisäilma lisää viihtyvyyttä ja parhaimmillaan edistää työn tuottavuutta.

Sisäilmaongelmat ovat usein monitahoisia. Sisäilmaongelmien ehkäisyyn ja hallintaan tarkoitettua toimintamallin avulla luodaan selkeä sisäilmaongelmien hallintaprosessi Eurajoen kuntaan.

Haittailmoituksen saatuaan tai haitan havaittuaan työnantajan on ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin turvatakseen työntekijöille terveelliset ja turvalliset työskentelyolot. Mikäli haitta- tai vaaratekijöitä ei voi poistaa, on työnantajan hankittava työterveyshuollon arvio haitan tai vaaran merkityksestä työntekijän terveydelle.

Haastavaa monissa tilanteissa on, että sisäilmaongelman varsinaista syytä ei aina pystytä tunnistamaan eikä siten löytämään täsmätoimenpiteitä, joilla ongelma saataisiin varmuudella korjattua. On myös tekijöitä, joihin ei voi juurikaan vaikuttaa, esimerkiksi mahdolliset kodeista kunnan tiloihin käyttäjien mukana kulkeutuvat allergeenit tms., jotka voivat vaikuttaa sisäilman laatuun.

1. ENNALTAEHKÄISEVÄ TOIMINTA

1.1. Rakentaminen, huolto ja- korjaustoiminnot

Rakennusten kunnossapito on yhteisvastuullista kunnan toimintaa. Riittävät resurssit, budjetit ja osaaminen on turvattava sekä ennakoivasti että korjaavasti. Rakennusterveysosaamista tarvitaan kunnassa omana toimintana mm. valvonnan ja ohjauksen tehostamiseksi sekä riskirakenteiden tunnistamiseksi.

Sisäilmaongelmien ennaltaehkäisevät toimenpiteet alkavat jo rakennusten suunnitteluvaiheessa ja jatkuvat rakentamisen aikaisena tehokkaana rakennusvalvontana sekä valmiiden rakennusten suunnitelmallisena huolto- ja seurantatoimenpiteiden toteuttamisena. Systemaattiset kiinteistöjen kuntokartoitukset ovat osa ennaltaehkäisevää toimintaa.

Valvonnan merkitys korostuu myös ostopalveluiden toiminnan ja laadun seurannan sekä rakennusten kunto- ja huoltotoimensopimusten noudattamisen osalta.

Riskien tunnistaminen eri tilanteissa ja erilaisten fysikaalisten tekijöiden hallinta ovat osa työympäristötekijöiden kartoitusta ja riskienarviointia jo ennen toiminnan aloittamista ko. tiloissa.

Se, mitä rakennuksessa /kiinteistössä on tehty ennakoivasti ja mitä ja miten on korjattu, on tärkeää dokumentoida systemaattisesti. Toimitilapalveluiden kiinteistönhoitojärjestelmään kirjataan myös rakennusten kunnossapito- ja korjaustoimenpiteet, erilaiset lausunnot ja raportit, valokuvat sekä jatkossa myös sisäympäristöongelmien käsittelyn toimenpiteiden

vaiheet. Kiinteistöhuollon vastuulla on säännöllinen rakennusten huolto ja niiden kunnan seuranta ja korjaus.

1.2. Kiinteistön omistaja

Kiinteistön omistaja on usein joku muu kuin tiloissa toimiva yritys tai työpaikka. Kiinteistön omistajalla on aktiivinen rooli sisäilmaryhmässä kiinteistön tietojen kokoamisessa, analysoinnissa ja luovuttamisessa sekä erilaisten toimenpiteiden selvittämiseen toteuttamisessa. Kiinteistön omistaja voi toimia myös sisäilmaryhmän puheenjohtajana kiinteässä yhteistyössä työnantajan edustajan kanssa.

Kiinteistön omistajan vastuu rakennuksen kunnosta ja sitä kautta sisäympäristöongelmista on kirjattu maankäyttö- ja rakennuslakiin. Maankäyttö- ja rakennuslaki edellyttää, että rakennus täyttää terveellisyys-, turvallisuuden ja käyttökelpoisuuden vaatimukset (MRL 166 §). Terveysturvallisuuslain (1237/2014, laki terveysturvallisuuslain muuttamisesta 27 §) mukaan haitan poistamisesta vastaa rakennuksen omistaja, jos haitta aiheutuu asuinhuoneiston tai muun oleskelutilan rakenteista, eristeistä tai rakennuksen omistajan vastuulla olevista perusjärjestelmistä. Jos terveyshaitta aiheutuu asunnon tai muun oleskelutilan käytöstä, joka ei ole tavanomaista, terveyshaitan poistamisesta vastaa asunnon tai oleskelutilan haltija.

1.3. Käyttäjät

Työnantajan vastuulla on, että tilojen käyttäjät tuntevat sisäympäristöongelmien haittailmoitusmenettelyn ja keskeiset toimintatavat ongelmien ratkaisemisessa. Koska tilojen käyttäjät tekevät päivittäin havaintoja työympäristöstään, on tärkeää, että heidät on perehdytetty haittailmoitusmenettelyyn. Näin mahdollisiin sisäympäristöongelmiin voidaan puuttua ripeästi. Työnantajan on hyvä ohjeistaa, mitä tilojen oikea käyttö tarkoittaa. Ohjeet voivat sisältää neuvoja muun muassa sisustuksesta, kalusteiden ja viherkasvien sijoittelusta sekä yleisestä järjestyksestä työtiloihin liittyen, muun muassa tilojen siivottavuuden varmistamiseksi. Työpaikoilla ennaltaehkäisyssä korostuvat myös esimiesten ja tilojen käyttäjien rooli ja vastuu. Tilojen käyttäjillä on velvollisuus huolehtia ja toimia tiloissa hyvän tavan mukaisesti sekä ilmoittaa havaituista haitoista esimiehelle tai muulle henkilölle annettujen ohjeiden mukaan. Esimiehen vastuulla on asian eteenpäin vieminen.

Rakennuksen ja tilojen käyttö tulee olla suunnitellun mukaista. Mikäli toimintaa tai käyttötarkoitusta rakennuksessa suunnitellaan muutettavan tai käyttäjien määrä esim. oppilasmääriä luokissa on tarve lisätä, tulee näistä olla ajoissa yhteydessä toimitilapalveluun.

Rakennusvalvonnasta tulee selvittää käyttötarkoituksen muutoksen luvantarve (pääsääntöisesti edellyttää rakennus- tai toimenpidelupaa) Tilojen käyttötarkoituksen muutokset vaativat terveysuojelulain 13 §:n mukaisen ilmoituksen käyttäjiltä (huoneiston käyttöönotto tai toiminnan olennainen muuttaminen). Toimitilojen käytön aikaiset muutokset suunnitellaan yhdessä käyttäjien kanssa. Isommista muutoksista (esim. seinä muutokset, pintojen uusinnat tai muut korjaukset) neuvotellaan hyvissä ajoin siten, että kustannukset saataisiin seuraavalle budjettikaudelle. Esimies käy läpi henkilöstön kanssa tarpeet ja toiveet muutettavien / muuttuvien tilojen osalta ja tuo esille.

1.4. Siivous ja sisustaminen

Hyvä ja säännöllinen siivous ehkäisee sisäilmaongelmia. Erityisesti tilojen korjausten jälkeen on tehtävä huolellinen loppusiivous. Puhdistusaineita ja vettä nykysiivouksessa käytetään kohtuudella. Käytössä olevat siivouskemikaalit valitaan siten, etteivät ne aiheuta ärsytystä. Ulkoisten siivouspalveluiden toiminnan laadun valvontaa tehostetaan.

Omat kasvit työtiloissa kannattaa valita huolella ja niitä tulee jokaisen itse hoitaa ja puhdistaa säännöllisesti. Niiden lehdet keräävät pölyä ja mullassa esiintyy erilaista mikrobikasvustoa.

Osa kasveista voi olla allergisoivia tai muulla tavoin sisäilman laatua huonontavia:

Allergiaoireita voivat aiheuttaa mm: limoviikuna, lyyraviikuna, jukkapalmu, pylvästyräkki, kiinanruusu, traakkipuu, viiri-vehka, fiikus.

Ilmaa puhdistavia kasveja: anopinkieli, rönсылilja, kirjovehka, kultaköynnös, sulkasaniainen, gerbera, liuska-aralia, muratti, kulta- ja vuoripalmu.

Sisäilmasto-ongelman esiintyessä ensimmäiseksi poistetaan huonekasvit!

HUOM! Kotoa tai muualta ei saa tuoda työpaikan tiloihin käytettyjä huonekaluja esim.

kangassohvia, mattoja, verhoja, kirjoja tms. Erityisesti on huomioitava, että sisäongelmaisista tiloista ei siirretä tavaraa toisiin tiloihin.

Yleensäkin kannattaa harkita huolella, miten paljon työpaikan tiloissa on erilaista tavaraa ja miten niitä säilytetään. Huomioitava myös ulk välälineiden oikeanlaiset säilytyspaikat. Ei sisätiloihin -> kosteus, kura, ulkoa tulleet epäpuhtaudet.

Esim. kaappien päälliset eivät ole tavaroiden säilytyspaikkoja. Ne keräävät turhaa pölyä ja vaikeuttavat siivousta. Ennen perussiivousta ko. tilat tulee tyhjentää tilojen käyttäjien toimesta, jotta siivous päästään esteettä tekemään.

2. SISÄILMAONGELMIEN ILMOITUSMENETTELY

Sisäilmaongelman ilmoitusmenettelyn tulee olla ennalta tuttu prosessi, jonka etenemismalli tulee löytyä sekä työpaikkojen perehdyttämisaineistosta, että intranetistä.

Tavoitteena on, että pienet sisäilmaongelmat ja havainnot pystytään korjaamaan ilman sisäilmatyöryhmää joko esimiehen tai teknisentoimen yhteistyöllä. Laajat ja vaikeat sisäilma-ongelmat käsitellään sisäilmatyöryhmässä.

Sisäilmaongelman luonteen tai käsittelyn mukaisesti ilmoitusmenettelyssä on eri toimintatapoja

2.1. Tekninen ongelma ilmoitetaan aina suoraan

Haittailmoituksen voi tehdä kuka vain tiloissa työskentelevä, jos hän havaitsee sisäympäristössä tai sisäilman laadussa jotain poikkeavaa tai kokee sisäympäristöön liittyvää haittaa tai oireilua. Havainnot voivat liittyä esimerkiksi:

- pienet lämpöolosuhteiden vaihtelut -> yhteys ensisijaisesti tekniseen toimeen (Buildercom)
- pienet pölyisyyteen liittyvät asiat -> yhteys ensisijaisesti toimitilahuoltajiin / työpisteessä työskentelevät tarkastavat myös, että tila on omalta osaltaan siivottavissa (yläpölyt)
- valaistukseen (esim. lamppujen vaihto, suuntaaminen) -> yhteys ensisijaisesti tekniseen toimeen (Buildercom)
- akustiikkaan ongelmaan -> yhteys ensisijaisesti tekniseen toimeen (Buildercom)
- Pienet ilmanvaihdon toimintaongelmat -> yhteys ensisijaisesti tekniseen toimeen (Buildercom)
- vesivuotoihin -> yhteyttä ensisijaisesti tekniseen toimeen soittamalla heti

- pienet poikkeaviin hajuhaitat (esim. viemärihajut) -> yhteys ensisijaisesti tekniseen toimeen (Buildercom)
- kosteusvaurioihin -> yhteyttä ensisijaisesti kunnan rakennusmestariin (Buildercom)

Isommista sisäilma-, -ympäristöasioista tehdään kunnan sisäilmaohjeen mukainen ilmoitus, muista myös ilmoitus työterveyshuoltoon.

Ilmoituksen tekijälle annetaan palautetta ongelman käsittelyn etenemisestä, esim. Buildercom raportti. Jos teknistä ongelmaa ei ole korjattu lukuisista huomautuksista huolimatta, tällöin asian voi tuoda sisäilmatyöryhmään. Suuria toimenpiteitä vaativa tekninen sisäilmaongelma tulee käsitellä sisäilmatyöryhmässä.

Selvässä **kosteusvauriotapauksessa**, johon liittyy enintään tavanomaisia ärsytysoireita, ei tarvita muuta kuin rakennusteknisiä tutkimuksia. Tällöin selvitetään kostumisen laajuus ja poistetaan heti kostumisen syy. Vaurioituneet rakenteet korjataan nopeasti, mutta aina suunnitelmallisesti. Sellaiset kostuneet rakenteet, jotka voidaan helposti vaihtaa, poistetaan ja korvataan uusilla. Muut kostuneet rakenteet kuivatetaan. Työvaiheen etenemisestä kertoaan kiinteistön käyttäjille teknisen toimen toimesta. Työsuojelulle ja työterveyshuoltoon tehdään myös ilmoitus.

2.2. Oireileva henkilö

Oireilevan henkilön tulee aina kääntyä työterveyshuollon puoleen, jonka kautta on mahdollista saada objektiivinen arvio oireilusta työpaikalla. Mukaan otetaan oirepäiväkirja. Henkilö tekee myös kunnan ilmoitusmenetelmän kautta ilmoituksen oireistaan kirjallisena esimiehelle. Ilmoituksen liitteenä oirepäiväkirja.

Työn ja työtilan muutokset oireilevien osalta

Työpaikoilla sisäympäristöongelmien vuoksi oireileville on ollut haasteena löytää sellaisia työtiloja, jossa oireilua ei ole ja tila on toiminnalle sopiva, esim. ryhmille.

Oireilevan henkilöiden osalta työnantajan tulee aktiivisesti etsiä korvaavia vaihtoehtoja mm. mahdollisuus työkiertoon tai sopivuus siirtyä muihin tehtäviin kunnassa. Oireileva henkilö saa tietoa mahdollisista siirtokohteista (sisäilmaongelma) harkittaessa työterveyshuollosta tai sisäilmatyöryhmän puheenjohtajalta.

2.3. Työterveyshuolto

Työterveyshuolto voi tarvittaessa selvittää oireilua sisäilmastokyselyin työpaikalla (esim. työterveyslaitoksen sisäilmastokysely), jolloin saadaan systemaattista tietoa haittatekijöistä ja niiden yleisyydestä. Työterveyshuolto arkistoi tekemänsä sisäilmastokyselyt. Työterveyshuolto tuo asian sisäilmatyöryhmään.

Työterveyshuollon tehtävä on vaaran tunnistaminen ja sen terveydellisen merkityksen arviointi, suorittaa suunnatun työpaikkaselvityksen ja/tai sisäilmastokyselyn, sekä toimenpide ehdotusten tekeminen. Työterveyshuolto seuraa oireilevan työntekijän työssä selviytymistä. Tekee terveystarkastukset, toteaa työperäiset sairaudet, toimii sisäilmatyöryhmän jäsenenä, ohjaus ja neuvonta

<https://docplayer.fi/4498202-Tyoterveyshuollon-tehtavat-sisailmasto-ongelmien-selvittelyprosessissa.html>

3. SISÄILMATYÖRYHMÄ

Sisäympäristöongelmien syyt ja rakennuksen kunto on aina selvitettävä riittävän luotettavasti ja kattavasti. Jos työnantajalla ei ole riittävää asiantuntemusta ongelmien selvittämiseen, on sen käytettävä ulkopuolisia asiantuntijoita. Sisäilmaryhmä-toimintamalli toimii perustana ongelmien ratkaisemisessa. Työnantajan edustaja toimii ryhmän puheenjohtajana.

Eurajoen kunnan sisäilmatyöryhmän tehtävänä on toimia käsittelyelimenä sisäilmaongelmissa, jotka eivät korjaannut kohdassa 4.1. tehtävillä toimenpiteillä (seuranta) ja / tai työpisteessä oireillaan voimakkaasti (vrt. sisäilmaoireilmoitukset). Sisäilmaryhmän toimintaa vaatii myös tilanne, jossa ongelmat aiheuttavat runsaasti huolta tai jännitteitä työyhteisössä. Sisäilmaryhmä voi toimia paitsi ongelmatilanteiden käsittelyn foorumina tai ennaltaehkäisevän toiminnan koordinoijana työpaikalla. Sisäilmaryhmän käsittelyyn ongelmatilanne tuodaan esimerkiksi silloin kun haitta- ja oireilmoitusten perusteella tilanne vaikuttaa laajemmalla työympäristöön liittyvältä ongelmalta.

Sisäilmatyöryhmän tärkein tehtävä on suunnitelmallisesti edetä sisäilmaongelman ratkaisussa sekä pyrkiä luomaan kestäviä ja yhtenäisiä toimintasuunnitelmia. Sisäilmatyöryhmä voi tarvittaessa olla myös asiantuntija-apuna sisäilmaongelmien

ennaltaehkäisyssä. Sisäilmatyöryhmä kokoontuu säännöllisesti n. 1krt/1-2kk, vaikka ilmoituksia ei ryhmään ole tullut. Muulloin ryhmä kokoontuu ilmoitusten mukaan.

Sisäilmatyöryhmä

- tekee tiivistä yhteistyötä koko ongelman käsittelyprosessin ajan
- Seuraa myös kohdassa 4.1. tehtyjen toimenpiteiden riittävyttä
- tekee sisäilmasto-ongelman selvittelyprosessiin liittyvät päätökset yhdessä neuvotellen ja kaikkien ammattiryhmien osaamista hyödyntäen
- huolehtii riittävästä taustatietojen keräämisestä ja alustavien selvitysten teettämisestä
- huolehtii, että ongelman ratkaisemisessa käytetään päteviä ulkopuolisia asiantuntijoita selvitys-, suunnittelu- ja korjausvaiheessa
- tekee alustavan tilannearvion
- hakee ryhmässä yhteisen näkemyksen jatkotoimenpiteiden toteuttamisesta
- aikatauluttaa prosessin eri vaiheita
- tarkentaa ongelman määrittelyä, tekee riskinarviointia ja asettaa konkreettiset, todennettavat tavoitteet toimenpiteille
- tukee työnantajaa riskinhallinnassa; suunnittelee, aikatauluttaa, seuraa ja arvioi korjaavat toimenpiteet
- varmistaa, että eri vaiheiden toimijat saavat tarvittavat tiedot prosessin edellisistä vaiheista
- toteuttaa kohdekohtaista seuranta ja aikatauluttaa seurannan tarvittaessa
- huolehtii hyvästä tiedonkulusta, riskiviestinnästä ja dokumentoinnista koko prosessin ajan.

<https://www.ttl.fi/tyoymparisto/sisaymparisto/sisailma/sisailmaryhman-perustaminen-ja-toiminnan-organisointi/>

3.1. Sisäilmatyöryhmän kokoonpano

Työsuojelupäällikkö (ryhmän kokoonkutsuja)

Varatyösuojelupäällikkö

Työsuojeluvaltuutetut

Tekniseltä toimelta esimies

Kiinteistöpuolen työntekijä

Puhtauspalveluesimies

Henkilöstöpäällikkö (sihteeri)

Työterveyshuollon edustaja

Teknisen lautakunnan puheenjohtaja

Terveystarkastaja kun kyse on oireita aiheuttavasta kohteesta ja tarvitaan asiantutijaa

Oireilevan työpaikan henkilöstöedustaja, sekä kohteen esimies

Oireilevan kohteen toimitilahuoltaja

Kiinteistön omistaja, jos ei kyseessä ole kunnan omistama kiinteistö

Tarvittaessa kunnan rakennusvalvonta

Jokaisella kokoontumisella valitaan ryhmän tiedotusvastaava. Näin toimitaan, koska kaikki kunnan kohteet ovat erilaisia ja niihin ei päde yhtenäiset suunnitelmat ja ilmoitusmenettelyt.

3.2. Sisäilmaongelman selvittäminen sisäilmatyöryhmässä

Sisäilmatyöryhmän ongelmanratkaisuprosessin tulee olla suunnitelmallinen ongelman havaitsemisesta sen seurantaan ja arviointiin saakka. Sisäilmaongelman ratkaisusta tulee laatia toimintasuunnitelma, jossa käy ilmi esiselvitykset, tavoitteet, toimenpiteet, sisältäen myös ongelmakohteiden kalusteiden ym. tavaroiden puhdistaminen tai hävittäminen ja loppuarviointi. Sisäilmatyöryhmä aikatauluttaa ja suunnittelee tarvittavat lisäselvitykset ja määrää vastuuhenkilöt. Suunnitelmasta tulee selvittää, mitä tehdään ja milloin, sekä kuka toteuttaa.

Ensimmäisessä vaiheessa kerätään taustatiedot ja kohteeseen tehdään arviointikäynti. Tarvittavia taustatietoja ovat rakennukseen ja sen kuntoon sekä tiedossa oleviin ongelmiin liittyvät tiedot. Työterveyshuolto täydentää tarvittaessa tietoja tekemällä sisäilmastokyselyn työntekijöiden kokeman haitan ja oireilun selvittämiseksi. Ongelman syy voi selvitä jo

ensimmäisessä vaiheessa, jolloin edetään suoraan korjaaviin toimenpiteisiin. Jos tilanteen arvioidaan vaativan lisätutkimuksia tai olosuhteiden ja terveydellisen merkityksen tarkempaa arviota, edetään seuraavaan vaiheeseen.

Toisessa vaiheessa laaditaan suunnitelma tarvittavista tutkimuksista. Tutkimukset kohdistetaan tarpeen mukaan esim. rakenteisiin, LVI-järjestelmiin, epäpuhtauksiin ja sisäilman olosuhteisiin. Lisätietoa tutkimuksista löytyy Ympäristöministeriön julkaisusta Rakennuksen kosteus- ja sisäilmatekninen kuntotutkimus. Jos esiselvityksessä ilmenee, että ongelma on laaja, syvällisempi ja laajempi ympäristöselvitys on tarpeen. Myös pienellä alueella ilmenevä haitta tai oireilu, jos ne ovat yhdistettävissä työpaikkaan on riittävä peruste rajattuihin työympäristötutkimuksille,. Jos henkilöstön oireilu viittaa home- tai kosteusvaurioihin, tulee tiloissa tehdä kosteusvauriokatselmus. Tämä tapahtuu havainnoimalla, arvioimalla pintakosteuksia ja määrittämällä materiaalien mikrobeja. Tarvittaessa rakennukselle tehdään kuntotutkimus, jolloin rakennuksen rakenteita voidaan avata kosteusvauriokatselmuksen tueksi. Kuntotutkimukseen käytetään ulkopuolista asiantuntija-apua.

Jos työterveyshuolto arvioi tilojen terveydellistä merkitystä työntekijöille, tehdään altistumisolosuhteiden arviointi. Altistumisolosuhteiden arviointiin tarvitaan tietoa mm. rakenteiden mikrobivaurioista ja niiden laajuudesta, ilmayhteyksistä ja ilmavuotoreiteistä, painesuhteista, ilmanvaihdon toiminnasta ja rakennuksesta peräisin olevista epäpuhtauksista. Yksittäisillä mittauksilla em. kokonaiskuvaa ei voi muodostaa eikä niillä yksinään voi osoittaa tutkittavan tilan olevan kunnossa. Tutkimustulokset käsitellään sisäilmaryhmässä ja päätetään korjauksista ja muista jatkotoimenpiteistä.

Kolmannessa vaiheessa saadut tulokset siirretään korjaussuunnittelijoiden tietoon ja varmistetaan, että korjaukset suunnitellaan ja toteutetaan terveysnäkökohdat huomioiden. Lisäksi suunnitellaan korjausten onnistumisen arviointi esim. seuraamalla käyttäjien kokemuksia sisäilmastokyselyllä tai arvioimalla tehtyjä korjauksia. Seuranta mitoitetaan ongelman laajuuden ja vaikeusasteen mukaan.

Sisäilmaongelman selvittämiseksi tarvitaan

- rakennuksen ja ilmanvaihtojärjestelmän kunnan kokonaisvaltaista selvittämistä
- tietoa tilojen käyttäjien kokemuksista ja koetuista oireista

- muiden ongelmaan vaikuttavien tekijöiden arvioimista kuten huolto ja siivous sekä toimintatavat sisäilmaongelman hoitamisessa
- moniammatillista yhteistyötä
- aktiivista ja suunnitelmallista viestintää

3.3. Tavoitteet ja kriteerien tai raja-arvojen asettelu

Kun sisäilmatyöryhmä on yhteistyössä löytänyt sisäilmaongelman syyt, ongelman ratkaisuprosessi alkaa. Ongelmanratkaisulle tulee määritellä selvät tavoitteet ja raja-arvot, joihin ratkaisutavoilla pyritään. Tavoitteiden tulee olla riittävän konkreettisia ja realistisia. Tavoitteiden asettelussa tulee väistämättä eteen myös taloudelliset resurssit. Pää tavoite on, että työympäristö täyttää vähintään työsuojelu- ja työterveyslainsäädännön vähimmäisvaatimukset. Tavoitteet tulee laatia sisäilman laadulle, rakennuksen kunnolle ja ihmisten hyvinvoinnille. Jotta tavoitteilla on merkitystä, niiden perustelujen tulee olla kaikkien tiedossa ja hyväksyttävissä.

Esim. raja-arvoista ja tavoitteista

Hyvinvointiin liittyvät tavoitteet: Oireilun vähentyminen yleisesti, ei kaikilla. Kaiken oireilun ei voida olettaa aiheutuvan sisäilman laadusta.

Rakennuksen kuntoon ja sisäilman laatuun liittyvät tavoitteet: Tavoitteena voisi olla, että huoneilman lämpötila pysyy alle 27 asteessa kesällä ja alle 24 asteessa talvella. Jos kiinteistössä on ilmanvaihdon jäähtytys, voidaan sisäilman lämpötilaa kesäaikana säätää tekniikan antamissa puitteissa.

3.4. Arviointi ja seuranta

Jo prosessin alussa tulee pohtia, kuinka toteutettuja toimenpiteitä ja niiden vaikutuksia seurataan ja arvioidaan. **Riskien arviointi:** Selvitetään sisäilmahaittatekijät ja niiden aiheuttamien terveyshaittojen todennäköisyys ja vakavuus. Arvioinnissa tulee huomioida, millaisia, kuinka voimakkaita ja kuinka laajalle levinneitä haitat ovat. Mukana riskienarvioinnissa tulee olla työympäristöselvitykset kokonaisuudessaan, sekä henkilöstön todetut oireet ja sairaudet. Riskienarvioinnissa tarkastellaan sekä työympäristöä sekä altistuvia henkilöitä ryhmätasolla. Henkilöstön oireilun riskien tason arvioi työterveyshuolto ryhmittäin. Kun sisäilmaongelmat on määritelty ja niille on myös arvioitu riskitaso, tulee niille määritellä ongelman ratkaisun tavoitetaso ja raja-arvot tapauskohtaisesti.

Lähtökohdaksi otetaan toiminnalle asetetut tavoitteet ja kriteerit. Täsmennetyt ja konkreettiset tavoitteet ovat seurannan ja arvioinnin kannalta keskeisin asia.

Saavutettujen tavoitteiden arviointi

- Väliseuranta: Pyritään pitämään suunta oikeana eli ohjaamaan ja korjaamaan toimintaa tarvittaessa.
- Loppuarvio: Arvion avulla tehdään saavutetut parannukset kaikkien näkyville. Samalla tuodaan sille toimintatapojen ja ongelmaratkaisujen ongelmakohdat, jotta näitä voidaan tulevaisuudessa parantaa. Loppuseuranta tehdään vasta noin puolen vuoden kuluttua tehtyjen toimenpiteiden lopettamisen jälkeen. Näin työpaikalla saadaan tilanne rauhoittumaan.

Seurantakeinot: Kohteeseen tehdään uudelleen katselmointi, haastattelu tai mittauskierros sekä tilojen käyttäjien osalta haastattelut ja kyselyt. Myös työterveyshuollon näkemys tilankäyttäjien hyvinvoinnista ja terveydentilasta on tärkeä tieto. Mittaamisessa on hyvä käyttää samoja menetelmiä, kuin aluksi, jotta tulokset ovat vertailukelpoisia ja päteviä.

Tiedotetaan: Seurantatulokset käydään yhdessä läpi tilan käyttäjien kanssa.

4. VIESTINTÄSUUNNITELMA

Sisäilmatyöryhmän sisäinen viestintä tukee ulkoista viestintää ja tiedottaminen tapahtuu viestintäsuunnitelman mukaisesti. Sisäilmatyöryhmän viestintäsuunnitelman avulla tiedottaminen on tasapuolista, säännöllistä ja suunnitelmallista. Periaatteena on, että aina tiedotetaan, kun tapahtuu ja silloinkin, kun ei tapahdu.

Sisäilmaongelman tiedottamisesta tulee huolehtia, vaikka se ei etenisi sisäilma-työryhmään. Esimiehen tulee huolehtia siitä, että ongelman ilmoittanut työntekijä ja työyhteisö saavat tietoa ongelmanratkaisuprosessista ja sen eri vaiheista.

4.1. Sisäinen viestintä

Selkeillä yhteisillä viestintäsäännöillä ja menetelmillä ja sisäilmatyöryhmän roolien ja tehtävien määrittämisellä työryhmän sisäinen tiedonkulku paranee. Tavoitteena on ryhmän sisäinen yhtenäisyys, joka myös näkyy ulkoisessa viestinnässä.

Tiedotusvastuiden määrittely ryhmän sisällä. Työryhmä jakaa tiedotusvastuuta tapauskohtaisesti niin, että erikoisosaamista vaativissa tiedotustilanteissa tai tiedotteissa käytetään työryhmään mahdollisesti kuuluvaa alan asiantuntijaa.

Riskien viestinnän omat säännöt. Työryhmällä tulee olla ymmärrys riskien viestinnästä. Riski on subjektiivinen arvio, joka on aina laajempi käsite riskien kokijalle, kuin asiantuntijalle. Vaikeiden ja konflikteja helposti aiheuttavien asioiden käsittelyssä tulee noudattaa erityistä huomaavaisuutta ja pyrkiä yhteistoimintaan.

4.2. Ulkoinen viestintä

Työryhmän on oltava yhtenäinen ja selkeä viestissään. Erilliset ja ristiriitaiset viestit työryhmän jäseniltä on omiaan herättämään epäluottamusta, epätietoisuutta ja jopa väärää tietoa työyhteisön sisällä. Sisäilmatyöryhmän tulee keskenään käsitellä asiat niin, että he seisovat päätösten ja viestiensä takana yhtenä rintamana. Näin ollen prosessin eteneminen on mielekästä ja työryhmän uskottavuus säilyy. Yhteiset pelisäännöt tulee muistaa aina kun työryhmä toimii sisäilmaongelmia koskevissa asioissa. Tällaisia ovat esimerkiksi ryhmän yhteiset katselmoinnit ongelmakohteeseen tai tiedotustilaisuudet.

4.3. Sisäilmaongelman ratkaisuprosessista tiedottaminen

MISTÄ:

Jokaisesta ongelmanratkaisuprosessin vaiheesta; korjaussuunnitelmasta, seurantamenettelyistä, tuloksista. Jos prosessi tulee kestäväkään kauan, tulee mahdollisesti miettiä ratkaisuvaihtoehtoja, joilla henkilöstön oireita ja oloa voidaan helpottaa. Tehdyt korjaukset ja tulokset voidaan käydä myös läpi tilankäyttäjien kanssa. Ongelman määrittelyn jälkeen myös ratkaisuvaihtoehdot ovat erilaisia. Ongelman määrittelyssä tulee olla tarkka, sillä jos ongelma määritellään vääräksi, myöskään ratkaisu ei voi onnistua. Jos työpaikalla ei olla yksimielisiä siitä, mikä on ongelman syy, todennäköisesti ratkaisujen jälkeenkin työpaikalle jää ihmisiä, jotka eivät ole tyytyväisiä.

KENELLE:

Kaikille osapuolille; tilankäyttäjille, työyhteisölle, ilmoituksen tekijälle, esimiehille, työnantajalle.

MITEN:

Tilankäyttäjille tiedottaminen olisi hyvä tapahtua heidän omien palaverikäytäntöjen puitteissa. Jos ongelma on laaja tai vakava, voidaan järjestää työpaikalle myös erillisiä keskustelutuokioita, jotka tulisi järjestää pienissä ryhmissä, jolloin vuorovaikutus on parempi ja toimivampi. Myös koko työyhteisön henkilöstölle voidaan pitää keskustelutilaisuuksia, joissa eri alan asiantuntijat ovat vastaamassa mieltä askarruttaviin kysymyksiin. Keskustelutilaisuuksia voidaan järjestää myös silloin, kun sisäilmaongelmat huolestuttavat ja pelottavat työyhteisöä.

MILLOIN:

Jokaisen sisäilmatyöryhmän kokouksen jälkeen tiedotetaan ongelman-ratkaisuprosessin etenemisestä

5. ASiantutija ROOLEJA SELVITYKSISSÄ**TYÖSUOJELUPÄÄLLIKKO**

Työsuojelupäälliköllä on yleensä merkittävä rooli yhteisistä toimintatavoista sovittaessa, niistä viestittäessä ja koulutuksien järjestämisessä.

TYÖTERVEYSHUOLTO

Työterveyshuollon rooli on erityisen keskeinen silloin, kun työntekijöillä on sisäilman laatuun liittyviä oireita. Työterveyshuolto tukee ongelmaratkaisuun tähtäävää päätöksentekoa ja viestintää työpaikalla

Työterveyshuolto edustaa tehtävässään terveydenhuollon asiantuntemusta työpaikalla ja sen tulee kyetä toimimaan yhteistyössä työpaikan ja ongelmaa selvittelevien ja siihen ratkaisuja hakevien muiden asiantuntijatahojen sekä viranomaisten kanssa. Tässä työssä työterveyshuollolle on tärkeää tuntea ennen kaikkea oma tehtäväkenttä, keinot ja mahdollisuudet.

KUNNAN TERVEYDENSUOJELUVIRANOMAINEN

Kunnan terveydensuojeluviranomainen voi velvoittaa kiinteistön omistajaa ryhtymään tarvittaviin toimenpiteisiin silloin, kun haitan aiheutumisen katsotaan olevan kiinteistön omistajan vastuulla.

TYÖSUOJELUVIRANOMAINEN

Työsuojeluviranomainen voi puolestaan velvoittaa työnantajaa ryhtymään toimenpiteisiin haitan selvittämiseksi, poistamiseksi tai rajoittamiseksi. Työsuojeluviranomainen ei voi velvoittaa kiinteistön omistajaa ryhtymään toimenpiteisiin

<https://www.ttl.fi/tyoymparisto/sisaymparisto/sisailma/sisailmaan-liittyvat-tehtavat-ja-vastuut-tyopaikalla/>

ASIAANTUNTIJOIDEN PÄTEVYYDEN ARVIOINTI JA SISÄILMASELVITYSTEN TILAAMINEN

Sisäilmaongelmien selvittämiseen liittyy usein asiantuntijapalveluiden tilaamista. Tilaajana on yleensä rakennuksen omistajan edustaja tai työnantaja. Asumisterveysasetuksessa on määritelty koulutus- ja pätevyysvaatimukset terveydensuojeluvalvonnassa käytettäville ulkopuolisille asiantuntijoille. Työsuojelulainsäädännön alaisissa kohteissa on hyvä edellyttää vastaavia pätevyksiä. Selvityksiä voivat tehdä rakennusterveysasiantuntija (RTA) tai vastaavan pätevyyden omaava asiantuntija kuten sisäilma-asiantuntija (SISA) – kosteusvaurion kuntotutkija (KVKT) -työpari.

Toisinaan työpaikan tarvitsema asiantuntija-apu voi rajoittua yksittäiseen aihealueeseen kuten viestintään, jolloin käytetään näihin aihealueisiin pätevöityneitä asiantuntijoita.

Tuotannollisiin lähteisiin liittyviä haittatekijöitä ja niiden hallintaa arvioi pätevöitynyt työhygieenikko.

Lakipykälä

Työturvallisuuslaki 738/2002

Työnantajan yleiset velvollisuudet:

10§ Työn vaarojen selvittäminen ja arviointi

12§ Työympäristön suunnittelu

Työpaikan ja työympäristön rakenteita koskevat säännökset:

33§ Työpaikan ilmanvaihto ja työhuoneen tilavuus

36§ Järjestys ja siisteys

Kemialliset, fysikaaliset ja biologiset tekijät ja vaarallisten aineiden käyttö:

37§ Ilman epäpuhtaudet

40§ Biologiset tekijät

Terveydensuojelulaki 736/1994

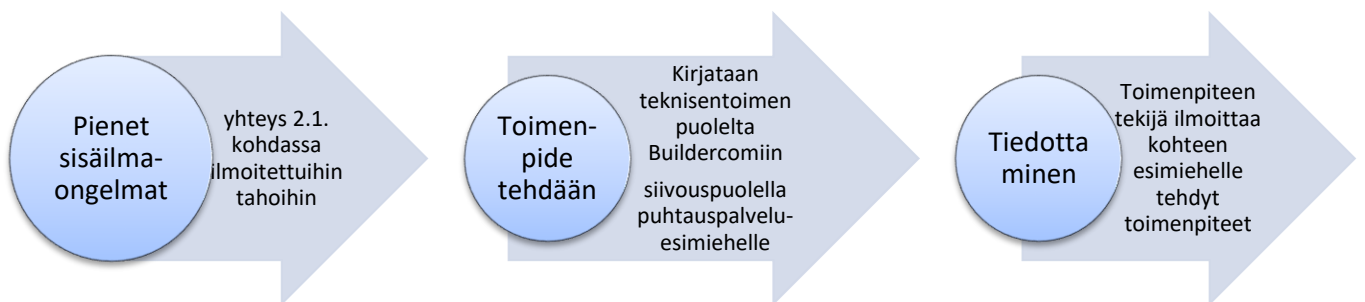
Asunnon ja muun oleskelutilan sekä yleisten alueiden terveydelliset vaatimukset:

26§ Asunnon ja muun oleskelutilan terveydelliset vaatimukset

27§ Asunnossa tai muussa oleskelutilassa esiintyvä terveyshaitta

PROSESSIKAAVIOT

Pienet sisäilmaongelmat:

Sisäilmaongelma sisäilmatyöryhmälle:

HAITTA-ILMOITUS

- Kunnan ilmoituskaavakkeen mukaan
- Ilmoitus työterveyshuoltoon
- Oirepäiväkirjan täyttäminen
- Ilmoitus lähettäjälle, että ilmoitus on vastaanotettu
- Kiinteistöön kuntoon ja sisäilmaan liittyvät selvitykset käynnistyvät tarpeen vaatiessa (kunnanrakennusmestari)

SISÄILMA- TYÖRYHMÄ KOKOONTUU

- Viestitetään haittailmoituksen tekijälle prosessin etenemisestä
- Tehdään kunnan sisäilmamallin mukaiset toimenpiteet mm. tekninen perusselvitys, arviointikäynti, sisäympäristötutkimus, korjaussuunnittelu ym.
- Informoidaan ilmoituksen tekijää /kohdetta prosessin etenemisestä

ARVIOINTI

- Arvioidaan toimenpiteiden vaikuttavuutta mm. oirekyselyt, työterveyshuollon sisäilmastokyselyt ym.

